

előlétele alatt dec. 31-én... a miniszterkrisis felett... a többséget választás... emlékiratát illetőleg...

1870. II. évfolyam.

2. szám.

Kedd, január 4.

Nyitlőterem megjelenő közlemény 5 hasábos sora 15 kr.

Nagyobb terjedelmű, mint szinte több izibeli hirdetések alku szerint a legolcsóbb árért.

Bélyegdíj: Minden beíratásért külön 30 kr.

Előfizethető helyben: Telegdi K. Lajos és Csáthy Károly könyvkereskedésében s a szerkesztőségénél. — Egyébütt a postahivatalok útján.

Előfizetési árak: Helyben és postán küldve: Egy évre 10 ft. Félévre 5 ft. Három hónapra 2 ft 50 k.

Egyes szám 10 kr. Előfizetési pénz s minden közlemény: Főpénz V e c s e y-ház földszint a szerkesztőséghez bérmentve küldendők.

Hirdetési díj: 5 hasábos petit sorért 5 kr.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI HIRLAP. Megjelen hetenkint ötször, hétfőn, kedden, szerdán, csütörtökön, szombaton.

DEBRÉCZEN.

A trónbeszéd és az országgyűlési eredmény.

Minden rendes gazda áttekinti, bizonyos időszakokban, munkálkodása eredményét, s összehasonlítja azt tervével, mit keresztülvándó vala, s az erővel, mit a munkára fordított.

Te gyűk meg ezen összehasonlítást a nemzet törvényhozása tekintetéből is, a mult évről. — A trónbeszéd annyi sok szépet és jót foglalt magában, mikép mindenki látta, hogy az csupán azért tartatott oly hosszan, mert a kormány saját programját kívánta abban előterjeszteni, s egyfelől a nemzetlet tudatni, hogy mino kormányval van dolga, másfelől pedig az ellenzéknek mintegy szemébe dobni azt, hogy ennek szeméi a nagy fénytől kápráztatva, elhomályosodjanak.

Meg is lepte, meg is lephette a trónbeszédben foglalt roppant teendők sora az ellenzékét is, a mint meglepte az egész nemzetet. — A kormánypártiak fel is használták a szép, és sokat ígérő programot a kormány dicsősítésére.

Az ellenzék, ismervé a kormányának két éven keresztül nehézkes mozgását s munkálkodása sikertelenségét, egyrészt megmosolyogta magában az elméleti törekvést, mit a kormány maga és a nemzet által keresztülvitetni akar; másrészt pedig, ha némi öröm fakadt volna is keblében a egyszerű teendők keresztülvitele iránti előzérte mellett, — elnyomta azt azon aggodalom, mely a kormány központosítási törekvése folytán már régebben fészket vert keblében, s a jövőt is ezen irányzatól kelle félténie; azonban az ellenzék mégis úgy volt hangolva, mintha mondta volna: a kormány, ha e nagy kérdéseket csak felelőben is megoldja, — a reform terén tett előhaladásának dicsőségére, a nemzetnek pedig mindegyikre nagy hasznára leend, kivált ha az ellenzék a központosítási kormány törekvést ellensúlyozni lesz képes. — Most ime, egy év lejárt; megtehettük, hogy a sok reform közül mi vitettük keresztül az országgyűlésen, és ami elmaradt megoldatlanul, mi, vagy ki volt oka a megoldás elmulasztásának. —

A trónbeszéd főbb reformtetelei a következőkben foglalhatók össze: a bírói hatalom gyakorlása a bírói felelősség; az első bíróságok szervezése; büntető törvénykönyvi javaslat a törvényhatóságok rendezése; új választásitörvény; felsőháza szervezése; a sajtó törvények hiányainak kipótlása; az egyesülési és gyülekezési jog rendezése; a házbéri viszonyok maradványainak megszüntetése; real-és humanitárius iskoláink és egyetemünk újraszervezése; az iparviszonyok szabályozása; a közmunka viszonyok rendezése; az adóreform; ezek azon főbb tételek, miket a kormány kintűtt teendőiképen.

Egy év alatt ezek közül egyetlenegy lett törvényvény, t. i. a bírói hatalom gyakorlásáról s a bírói felelősségről szóló; —

zártszékényéből műsereit s nagy gondal megvizsgálván esetet s festéket, kezdett munkálkodni. Tanítványainak ekkor nem igen volt szabad föl s alá járni s az így csondes vesztéleg különösen a nyughatatlan vért Mieris Ferencnek volt szerlelt terhére, ki minden ót perczben szeretett volna egyik áltványtól a másikhoz futni.

Anna feltárho taarna, redős ruháját, mely szép idomu természetű, neho gy az a padolator sörpörcé post verjen föl hirtelen mozdulata alkalmával. Neki nem volt mit szégyellnie, ha megláták lábcskait, mert oly szépen állott azokon a magas horgas czipő, mint valamely herczegnek. A természethez tapadó öltönyt a legújabbabb idomoktól áruolta el, s a rövid bő ingujjak alól, oly szép kezek tunket elé, melyek föl Mieris Ferenc azt tartotta, hogy az egész alföldön a leggyönyörűbbek.

Sajnos, hogy Anna támlája aképen volt helyezve, hogy az ifjú tanítvány csak ritkán, legfeljebb, midőn a leány fejét kissé félredöntö, láthatá finom arczát és rózsás arcját.

TÁRCSA.

Az átszellemlőt festésznő, vagy: a miniatúr-kép. Polkó Eliz beszélte.

Akkor volt csak a vidám élet Dow Gerhard híres németalföldi festő műtermében, midőn a szép Smythers Anna Gentli mint tanítvány, nála dolgozott.

A leánya atyja csak sok kérdés és rimázkodás után határozta el magát, hogy tehetségszerű gyermekét valamely jeles művészhez adja tanulni, egyedül ana kilitásból, hogy az általa nem igen sokra becsült festészetből szép összeget szerezhesen s mind őt, mind saját magát gazdagítja tegye. Így tökélt el magát végre, hogy leányát Leydenbe Dow házához küldje, kinek neje távoli rokona volt a szép Anna születésekor elhalt eljárájának.

Először lépett ki Anna a világra egy örömlen ifjúság homályából, a szeretteinek meleg tiszta legközebe és szentelheté magát szabadon az eddig általa csak titkon imádoott művészetnek. Mint bájosló róza virult ő ki minden szemlélő örömeire s dns tehetsége meglepő gyorsasággal fejlődött ki.

Dow festésztői műterme igen tágas volt s északra nézett, merről gyöngéd világítás nyert s egy csondes folyam homálygott az ablak alatt. Bámulsó rend uralgott e hős helyiségben, s a mester soha nem fogott előbb munkájához, mig minden legeskevény tárgy szokott helyére nem tétetett, s a port azokról le nem törtölték.

A széke Anna már szorgalmasan dolgozgat rendszertlen a támla előtt, mikor Dow meg túrlimtellenül várta, mig az utolsó pörzsem le nem szállott. Csak akkor vette elő nagy lassan, jól el-

ható elmaradásban boszulja meg magát a nemzetek életében. — S ha még sem lenne sikere a szorgalmazásnak; ha a kormány, akarva — nem akarva halogatná a nemzet előtt megnyitni a haladás kapuit: bizonyára megcsokálja a nemzet a hosszas vesztélegét, s tömörülni fog oly kormányalakítási törekvések köré, mely a nemzet jövőjét jobban szíven viseli, mely érzi, hogy a magyar nemzetre nagy jövő vár, s abból nem szabad egy perczet is hasztalanul elveszni engedni! — És a türelm pohará már-már kicsordul!

A tanszabadság ref. főiskolánknban. Az ódon, de régiségében is nagyszerű épület, mely a ref. jötevek kegyes adakozásából épült, eldugva a nyilvánosságtól, ott a nagytemplom háta megett, — ez az épület a mi derek tanuló ifjúságunk szellemi műhelye, melynek elén a felvilágosodás mesterei állanak. Eddig, társadalmi életünk e kiválóan fontos intézete sok részben nélkülözö a szabadság éltető lélték.

Főiskolánknban nem volt tanszabadság. És most, midőn e dicső eszme fellelkesíté a tanú nem es kemli barátait, az úgy avatott bajnokaink első sorában látjuk Debrecent is. A hazai tudományosságának és nevelésének önfeledőzál szolgáló tanárkar, kivétel nélkül, készséggel állott a tanszabadság kibontott zászlója alá. A kénszerített tanulási rendszerre egyhangulag lön kimondva a halálos ítélet. Mert a tanárokat és tanulókat egyirányt hozta a rendszer, mindkét esetben pedig a nagy műveltség előhaladása szenvedett.

Főiskolánk lerázta magáról e nehéz bilincset. Kezdeményezőül maga a tanárkar lépett fel; kimondta: „legyen tanszabadság!” — és ime, lesz tanszabadság. A terv már előtűnik felszár. A világ legutodmányosabb tanterfiai küzdöttek és küzdenek folyvást a tanszabadság érdekében! A „csalhatatlanná leendő” római pápa kelt ki csupán az ellen, másfél évvel ezelőtt, hatalmas átkokkal egy hírhedt bulájában; de a pápától ítéletét már nem lehet rossz neven neven, ok mindja a legadmasabb intézményt kárhozták, így például a „kegyes” pápa élöde is eretnekségnek, ördögösségnek nevezte egy terjedelmes rópiratában a vasutakat, s ez ökből nem em gedett birodalma határán vasutakat készített.

Ujdonságok.

Előfizetési felhívás! A t. cz. Közönseget felkerjük az előzetési penek m i e l ő b b beklüdesére, hogy a nyomatanó példányok iránt tájékozhaszuk magunkat. Az előfizetési árak a lap élen olvashatók. A postán küldendő előfizetési díjakra nézve legolcsóbb a postai utalvány, mely minden postahivatalnál kapható.

A színházi adatokat tartalmazó füzet, mely a szünigyelet által adottot ki, a mint már mult év júli 126. számunkban is említettük, igen érdekes okmányokat tartalmaz, s a színház kezelésre, egy szervezetre vonatkozó történeti eseményekre, mint a jövedelem nézve jelentékeny ismereteket foglal magában. — Ajánljuk a t. cz. közönseget pártfogásába, annyal inkább, mert az ennek árából befolyó jövedelem a színházi nyugdíjintézet alapítókéje gyarapítására van felajánlva. Egy példány ára 50 kr. megcserezhető Telegdy K. Lajos és ifj. Csáthy K. könyvkereskedésében, mint szintén szünigyelettel pésztránok Vecsey Viktor csapóutczai gyógytárban.

A Szathmárytestvérek hölgydivat-s ruha termére vonatkozó hirdetésünket ajánljuk a t. cz. közönseggel figyelembe. A nevezett czég eddig is megfelelt a közönseggel igényeknek, most pedig új erőkkel s kelmékkel ellátva kétszerez igyekezett fogja a megrendelések pontos teljesítését eszközölni. Az izletesen rendezett hölgydivatterem vetekedik a legnagyobb városi hasonló satonokkal, és e vállalat a fent írott czégnek csak becsületére, a nagy közönseggnek pedig nagy kényelmére szolgál.

Csin és tisztaság szempontjából ohajtanánk, ha több figyelem fordítatnék a színházi nézőtér falazatára, a páholyok előréseire, miután a vásári páholyok annyira lelepedett már egyes helyeken, hogy ott az aranyzások és cifrizatok már csak a képeztet segélyével fedezhetők fel.

Szombaton érdekes előadás tartatik a színházban, Schakespeare Velencei kalmár-ja fog színe kerülni, a czimzserpet Zöldi Miklós színházunk kitünő tagja személyesítendí. Ezenkívül felemlítjük még, hogy Bercsenyi Moliere „Tartuffe”-jére készül, Temesváry Lajos pedig Romeo tanulmányozza. Csak örvendhetünk midőn derek színészeinkben ily vonalmat látunk a classicus darabok iránt.

A Bika vendéglőnek, melyhez a város már két házat vett, u. m. a Lázár és Koncz házat, újból felépítésre s átalakításra már alig hasznalható; mert kivált a vásári alkalomnál nagy számmal érkező idegenek ki vannak tele s szálláshány miatt kellemetlenségeknek, a mi városunknak sem válik dicséretre. Úgy tudjuk, hogy a tanácsban komolyan gondolkodnak is az átalakításról, sőt terv is készült már róla, még pedig igen csinos, mely a főpacz kinézetét is díszesítendí. — E tárgyalás kapcsolatban lenni véljük még a nagyujtász Farkas-ház megvételét, melyel a vendéglő telke kiegészítettnék. Felhívjuk a tanács figyelmét a nagyujtász építéssel e tárgyra is természetesen ki figyelmét; nehogy Sibylla könyvére váljék a meg szűkséggel Farkas-féle kis telek értékelése.

A városi rajzterület állomásra vonatkozó hatóságú intézkedést hiába vártuk az egész mult év folytán; pedig több ízben felmiltettük ezen, az iparérdekek nézve oly fontos kérdés elintézésének szűkségét. Úgy tudjuk, hogy e tárgyban több szakos testület folyamodott a városi hatóságokhoz, előterjesztvén, mikép a miatt, hogy a rajz terem birja jól a magyar nyelvet, a tanítványok a kellő oktatásban nem részesülhetnek, és a rajzban élen haladhatnak; a mi által előállott hiány egy egész iparos nemzedéknek meglátszik. — Valóban csodálni kell, hogy ily fontos kérdés megoldása évről évre halogatathatik. Fölkérjük a tanácsot, hogy egyet a lehető leggyorsabban vegye tárgyalás alá, s a közgyűlés élén kimerítő jelentéssel terjesztse be.

A nőegylet részéről beklüdesett hozzánk az egylet alapszabályait, kormányzatát, a gyűjtések eredményét s a tagok betűrenes nevsorát mutató könyvecské, mely szerint alapító tagok voltak a mult évben 214-en; részvényesek 604-en; pártolók 382-en. — Összesen tehát a tagok száma 1200.

Városi nyomdánkban már ki került a gymnasiumi tanárok által tanítványiak használatára nagy szorgalommal készített latin-magyar szótár, pár nap alatt a könyvkereskedésbe is kiadatik. Kedves ügyi ajándék az ifjúságnak.

Azon ismert fodrászboltot, mely a piacon Petőfőhöz van czimelve, új evől — az eddigi tulajdonosától, Antalffyól, Erdey Imre ifjú fodrász vette át; csinosan és izletesen berendezett üzlet.

Az újonczozás tárgyában.

B. A hadkötelezettség aluli ideiglenes fölmentés. A fölmentési

E munka nem igen volt valami fáradságos és mégis azonnal siettek a szép rózsás leányujak ama kéznek segíteni s ilyenkor a szép ujjak hirtelen kedves, meleg fogásba kerültek, hoi mind-áddig veszteltek, meg azokat Katalin asszony visszaszerte ki nem szabadította onnan.

Nem ritkán megtörtént azonban az is, hogy a szerelmesek igen kellemetlenül lön felzavarva ábrándozásaikból. Majd egy répa ropult valamely szögletből a fiatal szobrász mellének, majd burgonyasó hullott a virágok közé, vagy egy éles fütty a nagy gyöngy kacsaj volt halható.

Honnan jöhetett mindez? Dow Gerhard, kinek szeme különben egyetlen redőt, bírlírcsot vagy hajszálát ki nem került az ember arczán, s azokat művésziglet tudta vázsnán előtűntetni, e férfi, mindenkinek méltó ámulatára nem vette észre e kölcsönös szerelmtől sugárzó boldog arczokat. De annál élesebben látták Mieris Ferenc szeméi, kinek szíve haraglás és keserűséggel volt telve. A szép Anna iránt való szerelmet, habár talán többen tekinté mint kellemes időöltés folyását, habár szerelme komoly és őszinte lehetett, mindamellett is a férfihűség volt fölény, mi mellyen meg volt nála sértve és ily fölény folytán kapott sebek elitölt fogva egész a jelen korig csak igen nehezen, vagy soha sem hegedtek be. Vajon nem egy egész föl volt-e a lalacsonyab Heers Jakab mint ő, és vajon lehetett-e ennek gyöngy testalkatát? Egy Mieris Ferenc gyönyörű természetét összehasonlítani? Nem állították-e Leyden szép asszonyát és leányát általában, hogy ő a fekete szemre legszebb a világon? És azonkívül gyakran volt alkalma tapasztalni, hogy a genti Smithers Annán kívül, mézes ajku szavainak és hódító mosolyának egyelőn egy nő sem volt képes ellenállani.

És a széke Anna mégis amaz igénytelen ifjúnak adott előnyt. (Vége köv.)

Oh mi édesdeden hallgatta azt Anna!

A hazafért ifjú olykor nagy lelkesültséggel és ékesszólással beszélt az isteni szobrok csodás hazájáról, s ennek örökké kéé egéről. Mily élvezettel hallgatók őt ilyenkor mind anyján, mely a türelmetlen Mieris Ferenc is, de kiváltképen a széke Anna. Áhítatos bámulattal csüggett kéé szeméi a beszélőnek barna komoly arczán, miket csak akkor süte le, ha azok az ifjú szobrásznak szelid tekintetével találkoztak, mint természetesen gyakran és mindig gyakrabban történt. Mindig erősebben lüngött a rózsapír a gyönyörű leányarczon, szakadozottabb lett a lélekzés, sugárzóbb a mosoly, — és így fejlődött ki Dow mester műtermében az első boldog szerelm szép virága. Minden első szerelem boldog — mert csak ez hívékeny és elégtűl.

Katalin asszony csakhamar meghittje lett a csordulig telt leányiszvüvek s a nők szokása szerint azonnal mint a szerelmesek pártfogója lépett föl.

Ugy tudta a dolgot intézni, hogy alkonvát tájon Anna mindig kikönyöklőjön vele az utcára nézőn ablakon és Heers Jakab soha sem mulasztotta el, ott elhaladni, szerényen köszönni s a kalak alatt megállapodni. De rendszeren a körül-mények úgy hozták magokkal, hogy a hízi asszonyoknak hirtelen valamely fontos elintézési váloja akadt s a két fiatal szeretőt egyedül hagyta. A konyhában gyakran kifutott az étel a fazékából s Dow Gerard házában oly nyálának volt a macska, mint sehol az egész Leydenben.

Ilyenkor Anna tanuk nélkül társaloghatott lelkének barátjával. Csuegésűk rendszeren igen halkán történt; a széke fejecke oly félelmekek láttatott; a sárga ibolyák és rozmarinok mögött. Olykor az is megtörtént, hogy egy szép erőteljes férfikéz onnan kivirult az ablak párkányára tévedt, valószínűleg azért, hogy a virágcserepeket kissé megigazzassa.

De a leánya őt soha sem akarta megérteni, bármily híven fejezte is ki érzelmét; pajzán tréfával viszonozta azt és siketnek tette magát, valahányszor az ifjú előtte szerelmét sejtette; végre a leányka kereken kinyilatkozta, hogy neki a konyhában, vitor Mieris Ferenc jobban tetszik, mint a csondes és ábrándozó.

Különös szerkeztű is az a női szív. A leggyesebb kéz nem képes gyakran annak huzaján dallamos hangokat előcsalni, míg olykor a leggyakorlatlanabb ujjak a legédesebb dallamokat idézik előtűt.

A szép Anna szíve, mely ellendült egy Mieris Ferenc kihívó tekinteténél, majd elolvadt az ifjú Heers Jakab szobrász szelid nézésétől, ki épen Rómából tért vissza, Dow Gerhard műtermét meglátogatta.

Az ő megérkezése után még többször felhangzott a festő műtermében a zene, mert Heers művésziglet pengette a szót.

De a leánya őt soha sem akarta megérteni, bármily híven fejezte is ki érzelmét; pajzán tréfával viszonozta azt és siketnek tette magát, valahányszor az ifjú előtte szerelmét sejtette; végre a leányka kereken kinyilatkozta, hogy neki a konyhában, vitor Mieris Ferenc jobban tetszik, mint a csondes és ábrándozó.

Különös szerkeztű is az a női szív. A leggyesebb kéz nem képes gyakran annak huzaján dallamos hangokat előcsalni, míg olykor a leggyakorlatlanabb ujjak a legédesebb dallamokat idézik előtűt.

